

ROSA M. RICOMÀ VALLHONRAT

Presentació del llibre:

“Joan Miró i Mont-roig: *Pal de ballarí* (1911-1929)” de Martí Rom.

Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona
4 de maig de 2012

Bona tarda a tots,

En primer lloc voldria agrair a J. Martí Rom la seva invitació per a la presentació d'aquest llibre i el fet de fer-ho en l'espai del Museu.

Per començar m'agradaria recordar el vincle que des de fa anys existeix entre Museu d'Art Modern de Tarragona i la vida i obra de Joan Miró, fins i tot abans de que existís cap projecte de Museu que pogués avançar el que som ara.

Tots sabeu la història del Tapís de Tarragona, però no està de més posar-nos en situació: El 27 de setembre del 1968 Joan Miró signa un dibuix de treball en el qual assenyalava les diferents parts que constituïen el *Tapís de Tarragona* perquè l'executés Josep Royo.

Aquest dibuix fou un dels gests que palesaren l'agraïment del mestre davant els embats que la vida aporta enfront d'un jove metge, Dr. Rafael Orozco, i tot el seu equip humà, que atengueren Maria Dolors Miró, l'única filla de l'artista, que la nit de Cap d'Any del 1966 fou atropellada pel tren quan creuava el pas a nivell de Mont-roig del Camp.

Aquest fatídic esdeveniment, i la generositat del Dr. Orozco, propiciaren que el pagament dels honoraris mèdics professionals que n'esdevingueren no fossin de caire monetari, sinó que demanà un quadre a Joan Miró per a un centre hospitalari que iniciava els seus passos a la ciutat de Tarragona, l'Hospital de la Creu Roja de Tarragona, del qual el Dr. Orozco n'havia estat nomenat director.

La resposta, al cap d'uns mesos, fou un quadre, però com a avançada d'un projecte més ambiciós que encetaria un nou vessant en la trajectòria de Joan Miró; l'obra seria una maqueta per a la realització d'un gran tapís.

Joan Miró batejà l'obra com a *Tapís de Tarragona* i l'encarregà al jove artista Josep Royo, que havia contribuït a la renovació de la Fàbrica de Tapissos Aymat, de Sant Cugat del Vallès, que més endavant es coneixeria com a Escola Catalana de Tapisseria.

El Tapís, fou exposat per primera vegada en aquest Museu, l'any 1993 en la commemoració del centenari del naixement de l'artista, l'anomenat Any Miró.

Posteriorment, després d'una etapa al Museu d'Història de Tarragona, l'any 2008, El Tapís, gràcies al conveni signat pel seu propietari – Creu Roja de Tarragona – l'Ajuntament d'aquesta ciutat i la Diputació de Tarragona, fou dipositat en aquest

Museu, i després d'una tasca de neteja i restauració realitzada pel propi Josep Royo, està exposat en aquest Museu de forma permanent per al gaudi dels nostres visitants.

Aquell projecte fou l'inici d'una fructífera col·laboració entre Joan Miró i Josep Royo que els portà a la recerca de nous espais per a la realització de les seves obres.

Un d'aquests espais és l'edifici on ara en trobem i que fins l'any 1976 va acollir l'Escola d'Art de la Diputació de Tarragona. Aquí és on Joan Miró i Josep Royo van treballar estretament, en la realització del *Tapís de Tarragona II*.

Ambdues obres palesaren la possibilitat de realitzar tapissos de gran format i propiciaren la col·laboració d'Aimé Maeght en el projecte i l'adaptació de La Farinera de Tarragona com una gran espai de creació artística.

Aquest fou el motiu de l'exposició que el Museu d'Art Modern va presentar, l'any 2008. Sota el títol "La Farinera, el teler del món" d'una banda, vam compartir les vivències que es desenvoluparen en aquell espai de creació artística. Gràcies als documents audiovisuals que posseïm sobre el treball de Miró i Royo, les imatges que ens han aportat diversos fotògrafs de l'època, el testimoni oral dels que formaren l'equip de Josep Royo i alguns objectes que ocuparen el seu espai ens ajudaren a submergir-nos en aquell ambient.

I d'altra banda, gràcies a la col·laboració de la Fundació Joan Miró de Barcelona, es mostraren algunes obres de Joan Miró i Josep Royo realitzades a La Farinera, tapissos i sobreteixims.

Tot aquesta experiència la vàrem poder transmetre en forma de llibre gràcies al relat vivencial de Josep Royo a través del text que va escriure Josep M. Rosselló, i que prologà Olga Xirinacs.

El Tapís de Tarragona és per al Museu una obra cabdal de la seva exposició Permanent, i volem destacar el gran interès que suscita, especialment en el públic escolar, ja sabem com és de fàcil apropar la plàstica de l'obra de Miró als nens, amb qui comparteix la naturalitat i la senzillesa d'esperit.

Un cop arribats aquí passem a parlar del llibre que és el motiu de la convocatòria d'avui: "Joan Miró i Mont-roig: *Pal de ballarí* (1911-1929)".

Un magnífic llibre publicat per Arola editors, amb la col·laboració del Centre Miró, l'Associació de Veïns Muntanya Roja de Mont-roig del Camp i la Diputació de Tarragona.

Miró, Mont-roig, Pal de ballarí, la relació entre els noms que conformen el títol d'aquest llibre no són nous per als mont-roigencs, doncs ja els trobem en el text informatiu que J. Martí Rom va escriure per a la ruta mironiana que el Centre Miró de Mont-roig va posar en marxa per ajudar a apropar-nos als paisatges mironians de l'entorn de Mont-roig. Amb el nom de "3MR: Mirar, Miró, Mont-roig" es senyalitzaren punts de visió d'aquest paisatge, i com us deia, Martí Rom ja en va apropar a la plàstica mironiana de la mà d'aquest "Pal de ballarí" inherent a la vida i la mort de les atzavares, tan properes al nostre entorn.

Ens diu ,textualment, Martí Rom, en el text del “3MR”, tot parlant del barranc de “Les roderes” per on baixava Miró cap al mar, vers la platja de la “Pixerota” que està ple d’atzavares:

“Aquesta planta feréstega, quan està a punt de morir, treu al seu bell mig un “pal de ballari” que s’alça majestuós cap al cel esclatant en constel·lacions d’estels.

Els camps de Mont-roig també són escenari d’aquella “Terra llaurada” (1923-1924), punt de ruptura en la pintura mironiana, on el detallisme poètic anterior, més a prop de la realitat, deixà pas a una irrupció de l’imaginari, esclatant en un singular món de signes. Signes sempre arrelats als paratges de Mont-roig. És el Pal de ballari”.

Un pas més en el coneixement d’aquest vincle entre Miró i Mont-roig és el que propicià el llibre que avui presentem.

L’estructura del llibre està organitzada per anys. En primer lloc trobem un capítol introductori que abasta del 1893, data de naixement del pintor, fins al 1910, la vigília de la seva primera estada a Mont-roig. Per passar a continuació a un segon període de 1911-1914, en el que el pintor descobreix Mont-roig com a lloc de convalescència. Per anar desgranant, després, any rere any fins al 1929, les seves estades a Mont-roig.

Quants pintors, escriptors, creadors en general, no han descobert espais i llocs desconeguts gràcies a la convalescència. Sembla que més enllà del fet físic de la malaltia, la convalescència aporti un estadi de redescobriments personals, de reafirmació d’una voluntat creadora, a través del contacte amb la natura, de l’aliança amb les forces primigènies que governen el món. Joan Miró no en va ser una excepció, i Mont-roig li va permetre allunyar-se d’un entorn familiar asfixiant i sense massa possibilitats per a les seves inquietuds creadores per endinsar-se en un espai nou on la solitud, el repòs i la natura havien de proporcionar el descans necessari per a la seva recuperació.

Llegint les pàgines d’aquest llibre, copsem que Joan Miró aconseguí recuperar la seva salut a Mont-roig, el repòs hi va tenir el seu paper, però un cop recuperades les forces en el seu interior es generà una potent capacitat de treball basada en l’observació de l’entorn, la relació amb la gent i la reflexió.

Els que coneixen l’entorn de les terres de Mont-roig, saben d’un paisatge singular, ric i fructífer però també castigat pels forts vents del serè. Un terreny que comparteixen la muntanya amb els seus boscos, la plana, amb l’horta, les oliveres i els garrofers i el mar, tot això sota l’aixopluc de les ermites de la Mare de Déu de la Roca i Sant Ramon, vetllant per tots els seus habitants. Un territori amable i feréstec alhora, que mai pot deixar indiferent i que imprimeix caràcter.

I aquest va ser el paper que va jugar Mont-roig en Miró i per això aquella frase que sempre li agradava pronunciar a Joan Miró “Tota la meua obra està concebuda a Mont-roig”, per que el solatge que va adquirir a Mont-roig, tot i l’evolució pròpia de la seva obra, estigué present en tota la seva trajectòria. El contacte amb Mont-roig, aquest espai iniciàtic de la seva nova vida, com a pintor, el materialitzava sentint en

les seves mans aquella garrofa que sempre duia a prop i que el feia sentir en comunió perpètua amb la terra.

Any rere any, Joan Miró tornava a Mont-roig i tot i que les primeres obres datades són de 1914, es coneixen dibuixos anteriors, d'arbres que podrien haver estat fets aquí.

L'obra pictòrica de Miró es ja força coneguda, però m'agradaria parlar d'un dels primers quadres pintats a Mont-roig precisament el 1914, "Paisatge de Mont-roig", la vista que ell tenia des del Mas Miró i que esdevindria un referent al llarg de la seva obra, amb una sèrie d'elements que ja hem anomenat i presents a la ment de tots els mont-roigencs: l'horta, els garrofers, les ermites de la Mare de Déu de la Roca i Sant Ramon, tot sota la presència majestuosa de la Mola de Colldejou. És impossible no sentir-se empetit en un paisatge com aquest.

Val a dir que les estades a Mont-roig variaven en la seva durada segons l'evolució, primer de la seva malaltia, i més endavant dels seus projectes a Barcelona, a París; podríem dir que els estius eren "sagrats" però també parla d'estades que s'avançaven a la primavera, i de vegades s'allargaven fins a la tardor i fins i tot a l'hivern.

Però, Què aporta aquest nou llibre a la ja extensa bibliografia existent sobre Miró?

Bé, jo en destacaria dos aspectes:

D'una banda, l'apropament a la figura de Joan Miró en les seves estades a Mont-roig, a partir d'un relat que no parla solament del pintor sinó també de la història del territori i de la seva gent, de les activitats comercials, industrials i lúdiques dels seus habitants; i de la seva relació amb l'artista. O sigui col·labora en la construcció i en el coneixement d'un entorn en el que Joan Miró s'hi incorpora per fer-se'l seu com a persona i com a artista.

De l'altra, La contextualització de l'estada de Miró a Mont-roig en el marc de la seva activitat artística, en relació amb les seves estades a Barcelona, a París; en la preparació de les seves primeres exposicions, els seus fracassos i els seus èxits; la relació amb altres companys artistes, les complicitats, els distanciaments. Tots el que les relacions humanes i la vida mateixa comporta.

Així, doncs, el que aquest llibre aporta és una resposta a una qüestió: Per què Mont-roig fou tan important en la vida de Joan Miró, i crec que la resposta que podem trobar mitjançant la lectura d'aquest llibre, és que tot i la distància i l'aïllament que en aquell temps podia semblar fer estada a Mont-roig, l'efecte sobre Miró va ser el contrari, el va projectar al món; Mont-roig el va ajudar a construir la seva personalitat, a superar les dificultats i el va arrelar a la natura per a créixer amb força i solidesa. I a comprendre que tot i que la vida és efímera, la natura ens proporciona exemples, com el "Pal de ballarí", en el que la vida sorgeix de la mort.

Moltes gràcies.